

DE KRANT VAN HET PLATTELAND

- Het versterken van de leefbaarheid in kleine kernen
- Met elkaar het verschil maken in Tholen
- Zeeland heeft haar eigen Werkplaats Sociaal Domein
- Samenwerking P10 en Hanze Groningen

samenwerkingsverband
plattelandsgemeenten

COLOFON

De Krant van het Platteland is een uitgave van P10, een netwerkorganisatie van 33 Nederlandse plattelandsgemeenten.

December 2025

REDACTIE

Eric Caspers,
Simone La Brijn,
Tom Schooltink

EINDREDACTIE

Simone Heuvelman

FOTOGRAFIE

O.a. Henk Jan Winkeldermaat

VORMGEVING

Michael Thé

WWW.P-10.NL

Berkelland | Schouwen-Duiveland | Opsterland | Westerveld | Borger-Odoorn
Hof van Twente | Hollands Kroon | Ooststellingwerf | Peel en Maas | Sluis | Hulst
Aa en Hunze | Bronckhorst | Medemblik | Goeree-Overflakkee | Midden-Drenthe
Twenterand | De Fryske Marren | Het Hogeland | Horst aan de Maas | Altena
Westerkwartier | Dinkelland | Tubbergen | West Betuwe | Leudal | De Wolden
Noardeast-Fryslân | Weststellingwerf | Veere | Dalfsen | Buren | Tholen

IN DIT NUMMER

04

'Leefbaarheid verbeteren begint bij goed luisteren'
Actie-onderzoekers Korrie Melis en
Hilde Wierda-Boer denken en doen

07

Succesvolle lobby rondom veranderend grondgebruik

08

Ruben De Cuyper (Hogeschool Zeeland) is de drijvende kracht
achter de Zeeuwse Werkplaats Sociaal Domein

12

Marleen Sijbers (Tholen):
'Den Haag zou kracht van de regio ook in beleid moeten erkennen'

16

Lokale middenstanders houden kleine kernen in de benen

18

Een veilig en menswaardig bestaan voor arbeidsmigranten
Kenniscentrum Noordruimte en P10 doen onderzoek

En verder

- P10 op de European Week of Regions and Cities
- Mobiliteit: het OV blijft een zorgkind
- Granular: binnen Europa op zoek naar overdraagbare oplossingen voor leefbaarheid

VOORWOORD

Een toekomstbestendig platteland

Grote landelijke opgaven komen samen in het platteland. Daarbij is een relevante rol weggelegd voor onze P10-gemeenten. Ons pleidooi voor een gebiedsgerichte aanpak door regionale en gebiedseigen samenwerking wordt ondersteund door de VNG, de provincies en de Unie van Waterschappen. Ruimte voor maatwerk, waarvoor wet- en regelgeving nodig is die ruimte laat voor regionale verschillen. We blijven de conclusies van het onderzoek Elke Regio Telt! benoemen. Alleen als de beleids- en investeringslogica van het Rijk verandert, krijgt het platteland de kans om een goede rol te spelen in de grote transitie die op ons afkomt. Daarvoor moet ook de innovatiekracht en de kennis van onze inwoners ingezet worden. Zoals hoogleraar Bettina Bock tijdens onze P10- Zomersessie in Westerkwartier zo mooi verwoordde: 'innovatie van onderop: daar zit de hoop, daar zit de toekomst.'

We werken hard om daarvoor de juiste randvoorwaarden te creëren. Met onze nieuwe lobby coördinator Annika Versloot hebben we daarvoor volop nieuwe ingangen in Den Haag. Maar natuurlijk doen we dat ook op lokaal, regionaal en Europees niveau.

Voor de toekomst van het platteland ligt een belangrijke rol bij onze jongeren. Jongeren die mooie activiteiten initiëren waarmee zij het platteland leuker, socialer en toekomstbestendiger maken. Maar ook studenten die relevant onderzoek doen, waarmee zij bijdragen aan een toekomstbestendig platteland. Voor P10-gemeenten is de interactie met studenten en onderzoekers een belangrijk fundament om stappen te zetten naar een krachtig, prachtig en leefbaar platteland. In deze krant laten we mooie voorbeelden zien van praktijkgericht onderzoek, waarbij studenten, docenten, onderzoekers en gemeenten samenwerken aan concrete oplossingen voor het platteland. Ik wens u veel leesplezier!

Ellen Nauta
Voorzitter P10

'DAT KAN TOCH NIET HIER!'

LEEFBAARHEID VERBETEREN BEGINT
MET GOED LEREN LUISTEREN

Korrie Melis is verbonden aan het lectoraat Sociale Duurzame Praktijken van de HAN en aan het lectoraat Leefomgeving in Transitie van de Hanze Hogeschool Groningen. Hilde Wierda-Boer is verbonden aan het Lectoraat Werkzame factoren in de jeugd- en opvoedhulp van de HAN.

Versterken van de leefbaarheid in kleine kernen. Het is een van de thema's waar je actie-onderzoekers Korrie Melis en Hilde Wierda-Boer van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) 's nachts voor kunt wakker maken. Om het fenomeen te onderzoeken, maar vooral om er kennis over op te doen waarmee mensen ter plaatse meteen aan de slag kunnen. "Wij doen onderzoek om de praktijk beter te maken."

Want daarin verschilt actie-onderzoek van fundamenteel onderzoek. Hilde Wierda-Boer: "We wachten niet tot het eind van ons onderzoekstraject om er een rapport over te schrijven. Het leereffect doet zich meteen voor op de plek waar we aan de slag zijn." Korrie Melis: "Samen met inwoners onderzoeken we wat nodig is om de leefbaarheid te vergroten. Dat proberen we dan ook meteen uit te voeren. De obstakels die we tegenkomen, proberen we direct op te lossen. Dat lukt niet altijd, maar dat hoort er bij deze manier van werken ook bij." Toch leidt het onderzoek vaak tot een concreet resultaat. Zoals in de dorpen Tienray, Alphen en Varselder-Veldhunen, waar participatieve trajecten leidden tot de aanleg van speeltuinen. Een resultaat van het nauw betrekken van de kinderen in het dorp.

LEREN LUISTEREN

Het is de kunst goed te leren luisteren naar de stem van kinderen, meent Wierda-Boer. Want vaak lijken hun dromen niet alledaags of zelfs onrealistisch. "Dan noemen ze zwemparadijzen, achtbanen en fast-food restaurants. Als je dat als vragensteller afdoet met 'Dat kan toch niet hier', is het gesprek meteen ten einde. Terwijl het de kunst is om door te vragen. 'Waarom is het voor jou zo belangrijk dat er een zwembad komt? Oh, je vindt het fijn om in de zomer met water te spelen. Zouden er nog andere manieren zijn waarop je met water kunt spelen?'"

Participatie van kinderen en jongeren is het domein van Hilde Wierda-Boer, van huis uit pedagoog. Wierda-Boer: "Kinderen hebben vaak veel te zeggen over hun leefomgeving. Hoe kan het dorp nog leuker, fijner en veiliger worden voor kinderen? Bijkomend voordeel is dat kinderen die al jong hebben kunnen meepraten, vaak ook op latere leeftijd actief betrokken blijven bij hun dorp."

'Veel mensen willen graag iets doen voor hun dorp.'

Melis en Wierda-Boer waren van 2016 tot 2019 nauw betrokken bij KRAKE, een participatief actieonderzoek naar leefbaarheid in Nederlandse en Duitse dorpen in de brede grensstreek van Nijmegen. Het leverde mooie inzichten op in de overeenkomsten en verschillen tussen kernen in beide landen. Zo zijn de uitdagingen in de leefbaarheid vergelijkbaar. Korrie Melis: "Aan beide kanten van de grens is een terugloop van vrijwilligers. Met name voor bestuursfuncties – voor verenigingen of voor de dorpsraad – is het moeilijk mensen te vinden. Verschillen zijn er duidelijk ook. Zo gaan Nederlanders bij een nieuw dorpsinitiatief meteen aan de slag, eager om snel resultaat te boeken. Duitsers willen eerst het proces inrichten en beginnen met het aanwijzen van de voorzitter, de secretaris en de penningmeester."

'Zorg dat je mensen kunt aanspreken op hun talenten.'

ACTIEVE INWONERS

Voor de leefbaarheid van een dorpskern zijn drie elementen bepalend: het aanbod aan voorzieningen, de aanwezigheid van ontmoetingsplekken en sociale netwerken. Voor elke van de drie elementen geldt, dat een groep sterke vrijwilligers cruciaal is. Maar niet elke dorpskern kan terugvallen op vrijwilligers. De verschillen tussen dorpen zijn groot. Hilde Wierda-Boer: "In een dorp als Varselder-Veldhunten (gemeente Oude IJsselstreek) zagen we superveel actieve inwoners. Ook jongeren daar zijn actief betrokken, wat heel goed is voor de continuïteit." Aanvullend vertelt Korrie Melis: "In een ander dorp, Langenboom in Noord-Brabant, werkten we eerst samen met een groep inwoners die alle lange tijd actief waren en waar de energie een beetje eruit was. Gelukkig vonden ze een ondernemster die kans heeft gezien dat te verbreden naar een grotere groep actieve inwoners. Dat gaf een op allerlei vlakken een grote impuls aan het dorp."

In hun onderzoeken hebben Wierda-Boer en Melis een goed beeld gekregen van de factoren die actieve inwonersbetrokkenheid tot een succes maken. Melis: "Je hebt een paar trekkers nodig – zeker niet maar één, want dat is vaak te kwetsbaar. Ook is er een goede mix nodig tussen denkers en doeners. En er is structuur nodig. Een dorpsraad of een belangenvereniging kan activiteiten coördineren." Daarnaast zijn er tijdelijke structuren nodig, zodat je ook mensen betrekt die zo nu en dan wel iets willen doen. Melis: "Wij zeggen altijd: wees daar creatief in. Organiseer het zo, dat je mensen kunt aanspreken op hun talenten en op de momenten dat ze tijd hebben. Organiseer bijvoorbeeld een doe-zaterdag, zodat opa een dagje kan komen timmeren. Of een hovenier uit het dorp kan helpen bij het aanleggen van groen op het dorpsplein. Mensen willen misschien niet permanent in een bestuur, maar tijdelijke structuren boren weer een nieuwe groep vrijwilligers aan. Want we hebben geleerd dat veel mensen graag iets willen doen voor hun dorp."

LOBBY RONDOM VERANDEREND GRONDGEBRUIK BLIJFT NODIG

Afgelopen september nam een grote Kamermeerderheid een motie van D66 aan die het kabinet opdracht geeft de regie te pakken bij de herbestemming van de grond van boeren die aan een uitkoopregeling deelnemen.

Daarmee werd gehoor gegeven aan de lobby die P10 hiervoor de afgelopen maanden voerde samen met de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten), de K80 - Kleine en krachtige gemeenten in Nederland, de Unie van Waterschappen (Dutch Water Authorities) en het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Doordat veelhouders gebruik maken van rijksregelingen om hun bedrijfsactiviteiten te beëindigen, verdwijnen permanente graslanden. Ook het wegvallen van de graslandnorm maakt omzetting naar andere teelten mogelijk. De stoppersregelingen zijn bedoeld om de natuur te beschermen, maar hebben nu vaak een averechts effect. Omzetting van (blijvend) grasland naar andere teelten zoals bollenteelt, leidt tot een toename van het gebruik van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en water, met negatieve gevolgen voor natuur, water, bodem en volksgezondheid.

Samen met de VNG, de K80, de Unie van Waterschappen en het IPO organiseerde P10 afgelopen voorjaar een conferentie rondom dit veranderende grondgebruik. De conferentie werd gevolgd door een gezamenlijke brief aan de ministeries van LNVN, VRO, VWS en I&W.

Wilko Pelgrom, vicevoorzitter P10 en portefeuillehouder leefbaar platteland: "We zijn zeer verheugd dat ons signaal door de politiek is omgezet in actie. Sommige opgaven zijn te overstijgend of ingewikkeld om lokaal op te lossen. Heel urgent speelt dit nu bij gewasbeschermingsmiddelen. Gemeenten en waterschappen hebben hiervoor niet het passende schaalniveau en de instrumenten."

Met de VNG, de K80, de Unie van Waterschappen en het IPO blijft P10 haar kennis en ervaring graag inbrengen bij de vervolgstappen die het kabinet neemt om de regie op het veranderend grondgebruik te gaan voeren. Ook de komende periode blijven de samenwerkende partijen intensief lobbyen voor een plek aan de gesprekstafels.

OOK ZEELAND HEEFT NU HAAR WERKPLAATS SOCIAAL DOMEIN

SLIM SAMENWERKEN AAN SOCIALE VRAAGSTUKKEN

Ruben De Cuyper: 'Voor complexe vraagstukken is actieonderzoek ideaal.'

In Nederland werken Werkplaatsen Sociaal Domein aan oplossingen voor sociaal-maatschappelijke vraagstukken. Sinds begin dit jaar heeft ook Zeeland haar eigen Werkplaats. Met dank aan drijvende kracht Ruben De Cuyper van Hogeschool Zeeland (HZ).

De werkplaatsen zijn een initiatief van de Vereniging Hogescholen en worden ondersteund door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Movisie. Ze helpen praktijkpartners, zoals gemeenten, organisaties en inwoners, om beter om te gaan met thema's als eenzaamheid, armoede en de opvang van vluchtelingen. De werkplaatsen stimuleren samenwerking in de regio en zorgen dat 'bewezen' oplossingen uit onderzoek direct worden toegepast in de praktijk.

Tot voor kort had Zeeland nog geen eigen werkplaats. Dat veranderde dit jaar, dankzij onderzoek van Ruben De Cuyper van het HZ Kenniscentrum Zeeuwse Samenleving. Zijn conclusie: ook in Zeeland is zo'n werkplaats hard nodig. De provincie kent unieke uitdagingen door haar landelijke en dunbevolkte karakter. Daarom startte zijn kenniscentrum samen met de opleidingen Social Work en Pedagogiek van HZ University of Applied Sciences de zestiende Werkplaats Sociaal Domein van Nederland.

VLUCHTELINGEN

Uit het voorbereidende onderzoek kwamen twee proefprojecten voort. Het eerste gaat over vluchtelingen in dunbevolkte gebieden. "Er is al een werkplaats in Amsterdam die zich op nieuwkomers richt," vertelt De Cuyper. "Maar de situatie in Zeeland is echt anders. Thema's als huisvesting of integratie spelen hier in een heel andere context. Denk alleen al aan de afstanden tot voorzieningen zoals een arts, taalhuis of werkplek."

*'We testen oplossingen
in de praktijk en verbeteren ze
waar nodig.'*

Wijkcentrum de Burgerij is een bloeiend vrijwilligersinitiatief in Vlissingen. Binnen het thema Grassroots onderzoekt de Werkplaats hoe mensen meer invloed kunnen uitoefenen op de eigen leefomgeving.

Tijdens bijeenkomsten, onder meer in het AZC in Middelburg, spraken de onderzoekers met vluchtelingen, lokale organisaties en partners. Zeven thema's kwamen steeds terug. Het belangrijkste vraagstuk: werk. Net als in steden is werk essentieel voor dagstructuur, zingeving en integratie. In Zeeland speelt echter ook de krappe arbeidsmarkt een rol. De provincie behoort samen met Utrecht tot de regio's met de krapste arbeidsmarkten van Nederland, met een lage werkloosheid en veel openstaande vacatures. "Nieuwe inwoners kunnen juist een waardevolle aanvulling zijn," legt De Cuyper uit. "Het kan de krapte op de arbeidsmarkt verlichten, maar werk geeft vluchtelingen ook structuur en bevordert hun welzijn. Door dagelijks contact met collega's leer je de taal en gewoonten sneller. Dat is een win-winsituatie."

GRASSROOTS

De Zeeuwse Werkplaats werkt inmiddels ook aan een tweede thema: Grassroots. Dat zijn initiatieven die inwoners of verenigingen 'van onderop' starten in hun dorp of wijk. "Dit onderwerp sluit aan bij de wens om meer maatwerk te leveren voor de eigen leefomgeving", vertelt De Cuyper. "We werken ook hier via bijeenkomsten, waar we samen met betrokkenen de belangrijkste vraagstukken in kaart brengen." Belangrijk onderzoek naar de succesfactoren van dit soort leefbaarheidsinitiatieven is eerder uitgevoerd

door Roel During van Wageningen University & Research, in opdracht van en met medewerking van de P10. Zijn rapport heet 'Leefbaarheidsinitiatieven op het platteland: analyse van eigenheid en eigenaarschap'.

LEREN DOOR TE DOEN

In de werkplaats delen praktijkpartners hun ervaringen en vragen uit het dagelijks werk. De HZ onderzoekt deze vraagstukken via actieonderzoek, waarbij samen leren en verbeteren centraal staan.

"De kennis die we opdoen, gebruiken we direct in het onderwijs", zegt De Cuyper. "Studenten van de opleidingen Social Work en Pedagogiek werken mee aan de projecten. We testen oplossingen in de praktijk en verbeteren ze waar nodig. Op die manier werken we stap voor stap aan efficiënte en effectieve oplossingen voor de regio."

De ambitie van De Cuyper is dat de werkplaats uitgroeit tot een lerend netwerk waarin alle betrokken partijen hun problemen kunnen inbrengen en samen oplossingen zoeken. "Sommige vraagstukken zijn complex", meent hij. "Daarvoor is actieonderzoek ideaal. We analyseren samen het probleem, testen mogelijke oplossingen, verbeteren ze verder en evalueren de resultaten. Zo maken we de cirkel rond: praktijkpartners brengen vraagstukken in, onderzoekers, studenten en docenten onderzoeken deze en leren ervan en de opgedane kennis komt weer ten goede aan de regio."

P10-workshop Rural proofing tijdens European Week

Voor het derde jaar op rij hield de P10 een workshop in het officiële programma van de European Week of Regions and Cities in Brussel.

Tijdens een inspirerende sessie spraken experts Alexia Rouby (Europese Commissie), Betty-Ann Bryce (OECD) en Christos Moutsios (Regio Central Griekenland), onder leiding van Jack van der Hoek (burgemeester Schouwen-Duiveland) over Rural Proofing. Om ervoor te zorgen dat inwoners van landelijke gebieden gelijke kansen hebben om te leven, werken en zich te ontwikkelen, is het belangrijk dat (rijks)

beleid getoetst wordt op de gevolgen voor plattelandsgebieden.

De experts adviseren: geef het platteland een stem in beleid - met data, samenwerking en visie. Rural proofing moet vanaf het begin deel uitmaken van elk beleidsproces. Zorg voor goede data, de juiste mensen aan tafel en samenwerking tussen bestuurslagen. Na het panel gingen deelnemers actief aan de slag met praktijkvoorbeelden uit projecten zoals Granular, Rustik en Valorada EU. Deze labs lieten zien hoe rural proofing concrete regionale problemen helpt oplossen. Zoals in Ignalina Litouwen, waar de toegankelijkheid van de infrastructuur is onderzocht.

Rural proofing helpt om beleid en dienstverlening écht af te stemmen op de lokale context en stimuleert samenwerking en bewustwording tussen inwoners, onderzoekers, onderwijs en overheid.

Granular: samen op zoek naar oplossingen voor leefbaarheid

Binnen het Granular-project wisselen Europese plattelandsgemeenten kennis uit over het behoud van de leefbaarheid in plattelandsgebieden. Cross-visits zijn onderdeel van het programma. In dat kader bezocht een P10 netwerk-delegatie dit najaar de Noord-Italiaanse gemeente Val-di-Cecina rondom het thema toerisme. Daar zagen ze mooie voorbeelden van succesvolle initiatieven.

Zoals in het stadje Riparbella. Prachtig gelegen op een berg met uitzicht op de heuvels (met wijngaarden) en de zee. Ondanks de fraaie ligging kwamen er weinig toeristen en kampte het stadje met krimp, wegtrekken de jongeren en was het een slaapstadje geworden.

Om toch de plaats interessant te maken voor toeristen, kwamen er muurschilderingen door de hele stad. Dat had succes. Inmiddels komen er jaarlijks 3x zoveel toeristen. Bovendien werd er een nieuwe school geopend waar kinderen uit de wijde omtrek onderwijs volgen. Hierdoor komen er ook weer mensen met jonge kinderen wonen. En zijn ondernemers geïnteresseerd om er hun bedrijf te vestigen. Het succes brengt een nieuwe uitdaging. Er moet een plan komen voor hoe de kleine stad omgaat met al deze toeristen.

P10 netwerk-delegatie in de Noord-Italiaanse gemeente Val-di-Cecina

‘MET ELKAAR GAAN WE HET VERSCHIL MAKEN’

DEN HAAG ZOU DE KRACHT VAN DE REGIO OOK IN BELEID MOETEN ERKENNEN

De gemeente Tholen sloot zich begin dit jaar aan bij P10. Een logische stap, vindt burgemeester Marleen Sijbers. Want hoewel Den Haag de kracht van de regio in woord uitdraagt, is dat in beleid niet altijd zichtbaar. “We zijn zelfbewuste eilanders. Veel lossen we zelf op, maar nu hadden we behoefte aan een duidelijk signaal.”

Tot twee keer toe haalden de Tholenaren de afgelopen zomers een huzarenstukje uit. In de zomervakantie werd een basisschool compleet gestript en vervolgens volledig opgeknapt. Ouders, leerkrachten, ondernemers, ambtenaren, buurtbewoners: samen haalden ze de stoeltjes uit de school, deden het verf en timmerwerk, knapten ze het plein op. “Er werd dag en nacht gewerkt en na zes weken stond er een compleet nieuwe school. Het was spannend, eigenlijk kon het niet. Maar het lukte wel!” Vernieuwbouw, zo noemen ze dat in Tholen.

Het kenmerkt de mentaliteit van de Tholenaren, vindt Sijbers. “Wij zijn aanpakkers. Geen geneuzel, hands-on. En een tikje eigenwijs, dat ook. Mensen hier lossen problemen graag zelf op. Ze zijn niet ‘overheidsverslaafd’.” Een volksaard die hoort bij eilanders en in Zeeland nog eens werd versterkt door de watersnoodramp van ’53. “De overheid had een kleine rol in de crisisbeheersing. Het meeste deden mensen hier zelf, met en voor elkaar. Je moet het samen zien te rooien, dat is hier nog steeds het uitgangspunt.”

'We moeten op zoek naar oplossingen die ruimte laten voor verschillen.'

Burgemeester Marleen Sijbers

DAADKRACHT

Maar er zitten grenzen aan wat de inwoners zelf kunnen, vindt Sijbers. "De wereld verandert, de samenleving verandert. De grote thema's als stikstof, natuurbeheer en het behoud van zoet water trekken ook een wissel op onze gemeente. Er is behoefte aan daadkracht en aan duidelijkheid. Zeker als plattelandsgemeenten, waar veel van dit soort vraagstukken samen komen, hebben we daar een krachtiger signaal over af te geven aan Den Haag." Daar wordt weliswaar veel gesproken over de regio, maar dat komt in beleid lang niet altijd tot uiting. De stap naar het P10-lidmaatschap was een logisch gevolg. Sijbers kwam blij terug van haar eerste

bestuursvergadering. "We zijn niet alleen, maar met een club gelijkgestemden die weet waar het naar toe moet. Met elkaar gaan we het verschil maken."

RUIMTE VOOR DE SAMENLEVING

Tholen heeft meerdere kernen met elk hun eigen historie en karakter. Kernen kennen soortgelijke vraagstukken - op het gebied van zorg, vervoer, voorzieningen - maar de oplossingen zijn anders. Het past bij de dorpsaanpak waar de gemeente voor staat. "Ons mantra is: 'ruimte voor de samenleving'. Voor elk dorp stellen we samen met ambtenaren, inwoners en ondernemers een dorpsagenda op. Hoe zien we de toekomst van ons dorp? Wat vinden we belangrijk,

wat zijn onze uitdagingen. Wat kunnen we als inwoners en gemeente samen oppakken om daar een passend antwoord op te vinden? We betrekken daar ook de kinderen uit het dorp bij. Die zeggen vaak heel volwassen dingen. Zoals: 'Ik wil graag dat opa en oma hier kunnen blijven wonen.' Maar dan moet er wel een winkel blijven waar ze hun boodschappen kunnen doen. En er moet zorg beschikbaar zijn. Daar kunnen we dan mee aan de slag. Elk dorp doet dat op zijn eigen manier, passend bij wat de plaatselijke samenleving wil en aan kan."

Dat maatwerk versterkt de grote betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving, is de overtuiging van Sijbers. De verbondenheid is groot. Je ziet het terug bij crisissituaties. Zoals drie jaar geleden, toen Tholen crisishulpverlening organiseerde in een oud schoolgebouw. "Iedereen stak zijn handen uit de mouwen. Inwoners hielpen mee, de raadsleden zetten de bedden in elkaar en we hadden het in no-time georganiseerd. De organisatiekracht is geweldig."

BASISFATSOEN

Met een nieuw kabinet hoopt Sijbers op een nieuwe wind voor het platteland. Duidelijkheid, concrete oplossingen en een goed toekomstperspectief voor de vele agrarische ondernemers in haar gemeente. Maar bovenal hoopt ze op een politiek die stopt met het uitvergroten van verschillen. "Ik ben trots op hoe we hier in de plaatselijke politiek met elkaar omgaan. We zijn het niet altijd met elkaar eens, maar 'we agree to disagree'. Dus moeten we op zoek naar oplossingen die ruimte laten voor verschillen." Het is de kunst die verschillen niet uit te vergroten, maar te zoeken naar 'schakelruimte'. "Dat is een balans waar kleinere gemeenten goed in zijn. We kennen elkaar nog hier, daarin schuilt ook de kracht van de samenleving. We hebben basisfatsoen. Laat ze vanuit Den Haag maar eens komen kijken hoe we hier samen het goede doen voor onze inwoners."

'Als plattelandsgemeenten hebben we een krachtig signaal af te geven naar Den Haag'

DE ONZICHTBARE KURK WAAR HET DORPSLEVEN OP DRIJFT

LOKALE MIDDENSTANDERS HOUDEN
HET DORP IN DE BENEN

Hoe belangrijk zijn lokale ondernemers voor de leefbaarheid in kleine kernen? Met die kernvraag schreef Anouk Samarasinghe de scriptie voor haar bachelor sociale geografie en planologie. De conclusie: hun rol is aanzienlijk, maar wordt lang niet altijd gezien.

Anouk Samarasinghe kwam vijf jaar geleden vanuit haar geboorteland Sri Lanka naar Nederland voor de studie sociale geografie en planologie. Ze koos voor de Universiteit Groningen en ging ook wonen in die stad. "Ik werkte in een supermarkt in de stad. Daar gaat alles

snel, snel. Niemand spreekt je aan. Mensen lopen met hun koptelefoon op naar de zelfscan en gaan dan weer naar huis." Het stadse leven was haar referentiekader voor hoe mensen met elkaar omgaan in Nederland.

Tot ze haar vriend ontmoette. Hij kwam uit Baflo, een dorp met 2000 inwoners in de gemeente Het Hogeland. "Daar was de sfeer heel anders. Mensen kenden elkaar, iedereen groette elkaar. Dat vond ik echt een openbaring." Toen Anouk een tijdje later in een bakkerij in Winsum ging werken, merkte ze dat veel mensen haar al snel kenden. "Iedereen maakte een praatje met me. Er was altijd contact. En dat was ook zo in de andere winkels in het dorp."

HALVE PSYCHOLOOG

De sociale functie van de middenstanders en andere ondernemers in de Groningse dorpen fascineerde Anouk. "Ondernemers kennen zo'n beetje iedereen. De meesten komen zelf uit het dorp. Ze zijn er geboren en ze hebben er een winkel of bedrijf. Ze treffen hun klanten ook bij de voetbalclub, in de kerk of in de kroeg. Ze delen vaak dezelfde normen en waarden. Op die manier spelen ze een belangrijke rol: in het gemeenschapsgevoel in een dorp en daarmee voor de vitaliteit van een dorp." Ze besloot het tot onderwerp van haar eindschrijft te maken. In haar onderzoek ontdekte Anouk, dat ondernemers zich enorm verantwoordelijk voelen voor het dorp en de gemeenschap. "Daardoor sponsoren ze van alles: de voetbalclub, het dorpsfeest, de muzieklavond of cadeaus voor de jaarlijkse bingo. Als er iets te doen is, klopt iedereen bij hen aan. En bijna altijd met succes." Zo zijn lokale ondernemers de kurk waar veel van het dorpsleven op drijft.

'Lokale ondernemers voelen zich enorm verantwoordelijk voor de gemeenschap.'

Haar onderzoek spitste zich toe op de middenstand. Plaatselijke winkeliers hebben vaak een extra belangrijke, sociale rol. De winkel is een plek waar even aandacht is voor mensen. "Als Theo vorig jaar zijn vrouw is verloren, weet die winkelier dat. Waarschijnlijk was hij zelfs op de uitvaart. Dus als vanzelf informeert hij bij Theo - wat vaker dan bij andere klanten - hoe het er nu mee gaat. Hij houdt een oogje in het zeil. Dat is van onschatbare waarde. 'Soms voel ik me een halve psycholoog', zei een van de winkeliers die ik heb geïnterviewd."

'Iedereen houdt van de buurtsuper, maar niemand doet er zijn weekboodschappen.'

Anouk Samarasinghe

SNEEUWBALEFFECT

Waar veel voorzieningen als sportverenigingen, dorpshuizen, jeugdsozen en horecakerken in dorpen verdwijnen, is de winkel soms de laatste ontmoetingsplek. En een fijne voorziening om in de buurt te hebben. Inwoners van dorpen hechten veel waarde aan de plaatselijke winkel. Tegelijkertijd doen ze er steeds minder boodschappen. "Dat is de paradox: iedereen houdt van de buurtsuper. Iedereen klopt er aan als er iets georganiseerd moet worden. Maar niemand doet er z'n weekboodschappen. Het is voor veel mensen te duur. Maar als zo'n winkel moet stoppen, vindt iedereen dat ontzettend zonde."

Anouk is er dankzij haar onderzoek van overtuigd dat de waarde van lokale middenstanders groot is voor de leefbaarheid en tegelijkertijd enorm wordt onderschat. "Als een winkel weggaat, kan dat een enorm sneeuwbaaleffect tot gevolg hebben. Verlies van sociale samenhang, eenzaamheid vooral bij kwetsbare groepen, minder ondersteuning van dorpsfeesten. Een dorp kan zo doodbloeden. Toch krijgen die plaatselijke winkeliers lang niet altijd de credits daarvoor. Veel mensen zien het als vanzelfsprekend."

De scriptie van Anouk bleef niet onopgemerkt. Ze won er de scriptieprijs mee van de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen. In haar loopbaan blijft ze betrokken bij het onderwerp: sinds begin dit jaar is ze junior beleidsmedewerker wonen en leefbaarheid bij P10-gemeente Het Hogeland.

SAMENWERKING P10 EN HANZEHOGESCHOOL GRONINGEN

POLICY LABS HELPEN BIJ BETER BELEID
VOOR ARBEIDSMIGRATIE

De economische ontwikkeling in Nederland is in steeds grotere mate afhankelijk van arbeidsmigranten. Hoe zorgen we als gemeenten voor een veilig en menswaardig bestaan voor deze groep? Binnen de P10 zijn de gemeenten Peel en Maas en Hollands Kroon de voortrekkers van beleidsvorming op dit terrein. Daarin werken ze sinds kort samen met het lectoraat Leefomgeving in Transitie van het kenniscentrum NoorderRuimte van hogeschool de Hanze in Groningen.

P10 staat voor een veilig en menswaardig bestaan van arbeidsmigranten. "We dringen bij het Rijk aan op het verbeteren van de voorwaarden voor werk en huisvesting" zegt Jos Struik. Als programmacoördinator Leefbare Kernen en Sociaal Platteland van P10 vanuit de gemeente Hollands Kroon, houdt hij zich veelvuldig bezig met het thema. "In onze gemeenten zijn arbeidsmigranten hard nodig. Door middel van goede voorbeelden laten we zien dat arbeidsmigranten van toegevoegde waarde zijn voor onze gemeenschappen."

Arbeidsmigratie brengt vraagstukken met zich mee; op het gebied van huisvesting, veiligheid en integratie. Vraagstukken die vragen om nieuw en helder beleid. Hollands Kroon liet daarvoor onder meer onderzoek doen door OpenEmbassy. Daarbij werd ook met arbeidsmigranten zelf gesproken over hun behoeften om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer en om kansen in de gemeenschap en op de arbeidsmarkt te kunnen pakken. Jos Struik: "Door gericht beleid worden de voordelen van arbeidsmigratie benut en de nadelen beperkt."

*'De inzet van
arbeidsmigranten
mag niet langer
een motor van
economische groei
zijn.'*

*'Met ons dashboard
willen we beleidsmakers
de juiste input geven
om beleid te maken
op regionale ontwikkeling
en arbeidsmigratie.'*

Peter Meister Broekema

BREDE WELVAART

De gemeente Hollands Kroon toetst nieuwe bedrijfsinitiatieven aan het 'Brede Welvaarts Kader'. Daarbij wordt de economische, sociale en maatschappelijke meerwaarde van een initiatief afgewogen. Struik legt uit: "Stel dat een groot logistiek bedrijf in onze gemeente een groot magazijn wil bouwen. Dat brengt waarschijnlijk een berg aan vacatures met zich mee, die alleen door nieuwe arbeidsmigranten kunnen worden ingevuld. Als we op voorhand al weten dat we die niet op een menswaardige manier kunnen huisvesten, moeten we daar niet aan beginnen. De inzet van arbeidsmigranten mag niet langer een motor van economische groei zijn."

Binnenkort stelt de gemeenteraad van Hollands Kroon het nieuwe beleidskader arbeidsmigranten vast. "Daarin leggen we de basis voor een integrale aanpak van zowel de economische en sociale aspecten gericht op brede welvaart. De gemeente zet in op goede leefomstandigheden en voldoende huisvesting, toezicht en handhaving om onwenselijke en onveilige situaties tegen te gaan. Mensen die voor langere tijd in de gemeenten wonen, helpen we om volwaardig deel te nemen aan de lokale gemeenschap."

MIGRATIEPATRONEN

Om de beleidsvorming ook in de toekomst te kunnen onderbouwen, werkt Jos Struik samen met Peter Meister Broekema, associate lector bij het Lectoraat Leefomgeving in Transitie van hogeschool de Hanze in Groningen. Meister Broekema is een spil in het Europese project Premium_EU (Policy Recommendations for Maximising the Impact of Unexplored Mobilities in and beyond the EU)¹. Het project richt zich op het vergroten van de (positieve) impact van migratie door huidige migratiepatronen in kaart te brengen, toekomstige migratie te voorspellen en de effecten ervan op verschillende Europese regio's te analyseren. Meister Broekema: "We onderzoeken in het project waarom mensen verhuizen, waar ze naar toe gaan en wat ze er toe brengt zich ergens blijvend te vestigen. Maar ook: welke effecten heeft migratie op de gebieden die verlaten worden. Zijn er oplossingen voor de braindrain waarbij goed opgeleide mensen vertrekken naar een plek waar ze betere kansen hebben?"

¹ Premium_EU is een consortium van onderzoekers van verschillende Europese onderzoeksorganisaties. Het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) in Den Haag coördineert het project en de partners zijn de Hanzehogeschool Groningen, Nordregio in Stockholm, Statistics Denmark, het International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA), Oslo Metropolitan University, de Economische Universiteit van Krakau, het Centre d'Estudis Demogràfics (CED) in Barcelona, Hacettepe University in Ankara en het Max Planck Instituut in Rostock.

Binnen het onderzoek organiseert Peter Meister Broekema samen met senior onderzoekers Justin Richardson en Korrie Melis zogeheten policylabs: bijeenkomsten waar onderzoekers en beleidsmakers samenkomen om actuele kennis te delen en toe te passen over migratie en regionale ontwikkelingen. Meister Broekema: "Op basis van een analyse van beschikbare data van deelnemende gemeenten en regio's spreken we over de problemen in regio's, de uitdagingen, het bestaande beleid en wat er nodig is aan toekomstig beleid. De informatie uit de labs en van de deelnemende gemeenten en regio's wordt opgenomen in een Premium_EU Dashboard. Dat online dashboard, herbergt een schat aan informatie over toekomstige migratie, de brede welvaart van de regio's en ook actueel beleid van vergelijkbare regio's dat kan dienen ter inspiratie voor eigen beleid. Hierdoor kan het dashboard beleidsmakers straks helpen om passende keuzes te maken op basis van de situatie in hun regio." Gebruikers van het Dashboard kunnen ook hun ervaringen toevoegen aan het Dashboard, zodat andere gebruikers kunnen leren van hun kennis. Meister Broekema: "We willen de kennis binnen de P10 hier graag aan toevoegen."

LOKAAL MAATWERK

Jos Struik kijkt uit naar de verdere ontwikkeling van het dashboard, omdat het laat zien wat er speelt in plattelandsregio's. "Het kan ons helpen om samen te werken en gezamenlijke oplossingen te vinden. Niet alleen op het gebied van arbeidsmigratie, maar ook voor andere uitdagingen op het platteland. Het kan ons helpen om lokaal maatwerk te leveren." Want lokaal maatwerk is ook hier het sleutelwoord, meent Struik. "Als gemeenten weten we wat er speelt in onze dorpen en wijken. We hebben de kennis én de motivatie om beleid te maken dat werkt voor onze inwoners én voor arbeidsmigranten. Denk aan goede huisvesting, veilige leefomgeving en eerlijke kansen op werk. Maar om dat goed te doen, hebben we ruimte nodig. We moeten passend beleid kunnen uitvoeren zonder steeds bang te zijn voor juridische stappen. Door ons vertrouwen, duidelijke regels en de vrijheid om lokaal maatwerk te leveren, te geven. Zo bouwen we samen aan sterke, inclusieve plattelandsregio's."

TELT ELKE REGIO OOK IN HET OV?

BEREIKBAARHEID, VOORZIENINGEN EN BREDE WELVAART

Het rapport Elke Regio Telt! – opgesteld door de Rijksplanbureau voor de Leefomgeving (RLI), de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) – waarschuwde in 2023 dat het rijksbeleid onvoldoende oog heeft voor regionale verschillen zoals bereikbaarheid, voorzieningen en brede welvaart.

Tegelijkertijd kampt het Nederlandse openbaar vervoer (OV) met zware dreigingen. Er stonden forse bezuinigingen op de agenda van het kabinet Schoof. Hoewel de Kamer daar afgelopen zomer een streep doorhaalde, blijft de dreiging bestaan.

De relatie is evident: als het OV-aanbod krimpt, raakt juist de bereikbaarheid in periferie- en krimpregio's ernstig onder druk - precies de problematiek die het

rapport benoemt. Het adagium „elke regio telt” zou betekenen dat ook buiten de grote stedelijke gebieden voldoende en goed openbaar vervoer gegarandeerd moet zijn. Maar de aangekondigde bezuinigingen dwarsbomen dat ideaal: het risico bestaat dat dorpen en buitenwijken slechter bereikbaar worden, mensen zonder auto moeilijker toegang krijgen tot werk, zorg en onderwijs, en regio's verder sociaal-economisch achterblijven.

Kijkend naar de beleidsagenda betekent dit een spanningsveld: enerzijds pleit „Elke Regio Telt!” voor structurele investeringen in bereikbaarheid en voorzieningen; anderzijds zien we nu concrete bezuinigingsmaatregelen die deze investeringsopgave ondergraven. De komende beleidskeuzes zijn dus cruciaal: gaat het kabinet de aanbevelingen uit het rapport serieus ten uitvoer brengen, of zien we juist een verzwakking van het regionale openbaar vervoer?

GEZOCHT:

gemeenten met taaie vraagstukken die vragen om samenwerking met studenten en onderzoekers

Hoe maken we beleid dat écht werkt voor inwoners? Studenten en onderzoekers brengen frisse inzichten, data en creatieve oplossingen. Gemeenten bieden de praktijk, de urgentie en de impact. In de samenwerking tussen lokale overheid, onderzoekers en studenten ontstaat een unieke mix van praktijkkennis, onderzoek en innovatiekracht. Samen bouwen we aan innovatieve oplossingen voor thema's als arbeidsmigratie, brede welvaart en leefbare kernen.

Tijdens de P10 Wintersessie in Druten maakten we kennis met projecten waar de hogescholen aan werken en de impact die daar mee gemaakt wordt. Als P10 willen we de band met het onderwijs verder verstevigen. Want samenwerking leidt tot:

Een toekomstbestendig platteland
vraagt om slimme samenwerking
tussen praktijk en kennis

- Betere beleidskeuzes dankzij praktijkgericht onderzoek
- Innovatie in het sociaal domein en ruimtelijke ontwikkeling
- Talentontwikkeling en binding van jonge professionals aan de regio

Waar denken we aan?

- Onderzoek: praktijkgericht en lokaal relevant
- Stages: jonge talenten die meedenken en meedoen
- Proeftuinen: experimenteren met beleid en aanpakken in de praktijk
- Leergangen: gezamenlijke kennisontwikkeling voor professionals

Waarom meedoen?

- Versterk je beleid met actuele inzichten
- Ontwikkel samen met studenten, onderzoekers en andere gemeenten
- Bouw aan duurzame netwerken en regionale innovatiekracht

Meld je aan en doe mee!

Heb je vraagstukken of ambities waar voor je in P10-verband wilt samenwerken met hogescholen, studenten en onderzoekers, meld je dan bij ons aan. Stuur een mail aan info@p-10.nl dan gaan we met elkaar in gesprek.

Onze inzet voor een krachtig platteland

WWW.P-10.NL

